

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Sacramentis. In qua Tractatibus decem de Sacramentis in genere, tum
speciatim, videlicet de Baptismo, Confirmatione, Eucharistia spectata ut
Sacramento, & ut sacrificio: de Pœnitentia, de Suffragiis, Indulgentiis, &
Iubilo, de Bulla Cruciat, de Extrema-unctione, & demum de Ordinis
Sacramento ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qualiter, & quando prædictos effectus Sacramenta operentur. 8

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76649)

- riam, alia conferunt augmentum illius.
 4. Simul cum gratia sanctificante virtutes infunduntur.
 5. Ex vi cuiuslibet Sacramenti gratia sacramentalis conceditur. Et quæ hæc sit.
 6. Quale sit auxilium, in quo gratia sacramentalis consistit.

Explicata essentia Sacramentorum, & eorum causa efficiente explicandi sunt illorum effectus, præcipuus, & primarius est gratia iustificans, cum ad sanctificandum populum sint Sacramenta instituta. Omnia igitur Sacramenta novæ legis quantum est ex se gratiam iustificantem conferunt; ob hunc enim finem Christus Dominus ea instituit, ut aperte colligitur de Sacramento Baptismi, Ioan. 3. ibi nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non poterit introire in regnum Dei. Et de Sacramento Confirmationis. Actor. 8. per manuum impositionem dabatur Spiritus sanctus. De Sacramento Eucharistiæ habetur Ioan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo, quod esse non potest nisi per gratiam. De Sacramento Pœnitentiæ dixit Christus, Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis retenta, erunt. De Extrema Unctione. Iacobi 5. Oratio fidei saluabit infirmum. De Ordine, 2. Timoth. 2. vt resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem; & tandem de matrimonio dicitur ad Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia, Præterea hæc veritas definita, & declarata est à Trid. sess. 7. can. 8. & 9. Vnde iam non licet de hac re dubitare absque manifesto hæresis periculo. Sic pluribus Patrum, & Conciliorum testimoniis exornant Sayrus. lib. 5. de Sacram. c. 1. art. 3. Valen. 1. 4. disp. 3. q. 3. punct. 1. Agid. de Coninc. q. 62. art. 1. dub. 1. Suar. ibi disp. 7. sect. 1. & alij.

2. Notanter dixi Sacramenta novæ legis. Nam antiqua non conferbant gratiam iustificantem, sed conferendam per Christum significabant. Neque huic veritati obstat, quod in circumcissione remittebatur peccatum originale, & actuale, si cum originali esset coniunctum, quia hæc remissio, esto ad præsentiam circumcissionis fieret, non virtute circumcissionis, sed ex fide in Christum venturum, quam suscipiens circumcissionem, vel eius parentes eo signo pœnitabantur, concedebatur, vt latius punct. 1. diximus. Et probat optimè Agid. de Coninc. q. 62. art. 6.

Deinde dixi Sacramenta novæ legis gratiam iustificantem causare, quantum est ex se, vt indicarem aliquando impediri ab huius effectus productione ob incapacitatem suscipientis, qui impedimentum apponit gratiæ, quæ illi communicanda erat per Sacramentum, si ritè esset dispositus.

3. Sed inter hæc Sacramenta est differentia; nam quedam sunt per se primario instituta ad remissionem peccati, ac proinde ad concedendam recipienti primam gratiam, qualia sunt Baptismus, & Pœnitentia. Non enim remittitur peccatum nisi gratia concedatur, ob quam causam hæc vocantur Sacramenta mortuorum, quia communicata mortuis in peccato illos excitant ad vitam communicatione gratiæ iustificantis. Reliqua verò Sacramenta sunt instituta per se primario ad augendam gratiam eaque de causa dicitur Sacramenta viuorum, quia per se expositulant, vt suscipientes vitam spirituales habeant, cum ea suscipiunt. Sed non obinde fit, quin hæc Sacramenta viuorum aliquando conferant primam gratiam non ponentibus obiecem. Si enim Sacramenta mortuorum ex sua institutione quasi secundaria augent gratiam, cum inveniunt suscipientes gratiam possidere, quid mirum quod Sacramenta viuorum ex eadem institutione vitam gratiæ tribuant, si suscipientes mortuos inveniunt dispositos tamen gratiæ suscipiendæ? Omnia enim sacramenta gratiam ex institutione significant, ac proinde illam conferre valent, neque gratia prima à secunda, seu ab illius augmento essentialiter differt, sed tantum accidentaliter. Poterunt ergo omnia Sacramenta ex institutione sua gratiam primam, vel illius augmentum conferre. Sic docent communiter Doctores teste Suar. 3. p. disput. 7. sect. 2. Agid. de Coninc. q. 62. art. 1. dub. 2. per totum Bonac. disp. 1. q. 4. punct. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 2. Quæ autem ad illius effectum in sequentibus explicabimus.

4. Prædicto effectui gratiæ habitualis annexæ sunt reliquæ omnes virtutes supernaturales infusæ, tam Theologicales, quam morales, quia omnes hæc gratiam, vt regnam comitantur, ac proinde Sacramentum causans gratiam ex consequenti causa est reliquarum virtutum, quæ gratiam consequuntur. Colligiturque ex Trident. sess. 6. c. 7. & notavit Bonac. disp. 1. de Sacr. q. 4. p. 1. n. 6. Suar. disp. 7. sect. 2. circa finem. Sayrus. lib. 5. cap. 5. art. 2. in principio.

5. Præter huiusmodi gratiam iustificantem, & virtutes infusæ, conceditur ex vi cuiuslibet Sacramenti ritè suscepti gratia quedam, quæ sacramentalis appellatur, eò quod ad consequendum finem illius Sacramenti dirigatur. Sic tradit expressè D. Thom. q. 62. art. 2. quem ferè omnes se-

quuntur. Consistit autem hæc sacramentalis gratia, vt à gratia iustificante, alitque virtutibus distinguitur in auxilio quodam speciali virtute Sacramenti à Deo concessio, ad finem illius Sacramenti obtinendum. Verbi gratia. Ob Sacramentum Baptismi ad puritatem animi institutum conceditur auxilium ad hanc animi puritatem conferendam, & consequenter ad seruanda omnia præcepta, reliquaque Sacramenta ritè recipienda. Ob Sacramentum Confirmationis institutum, ad nos in fide, & gratia accepta per Baptismum roborandos auxilium conceditur ad eam fidem firmiter, & constanter profitendam, gratiamque consequendam. Ob Sacramentum Pœnitentiæ datur auxilium ad detestandum peccatum, & pro commissis integrè satisfaciendum, quia hic est huius Sacramenti finis. Ob Eucharistiæ auxilium recipitur ad tentationes superandas, agendamque gratiam omnium virtutum exercitio. Ob Extremam Unctionem conceditur auxilium ad dissoluendas diaboli insidias, illiusque tentationes tempore mortis superandas. Ob Sacramentum Ordinis auxilium datur ad rectum illius usum. Idemque est in matrimonio. Sic colligitur ex D. Thom. q. 62. art. 2. Suar. disp. 7. sect. 3. concl. 2. Sayr. lib. 5. de Sacr. cap. 6. q. 1. art. 3. Penlantijs. disp. 1. pag. 862. Agid. de Coninc. dicta q. 62. art. 2. Bonac. disp. 1. q. 4. punct. 1. in fine. & punct. 5. n. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 3.

6. Sed non caret difficultate quale sit hoc auxilium ex vi Sacramenti concessum? Nam si est auxilium efficax, inde infertur videtur ritè baptizatum, v. g. non esse gratiam amissurum, quia nunquam gratia amittitur postea efficiaci auxilio ad eam consequendam, si verò auxilium Sacramenti concessum sufficiens tantum sit, non videtur specialis fauor esse illius concessio. Tum quia auxilium sufficiens nemini denegatur à Deo. Tum quia oratione, & pœnitentia, alitque virtutum actibus poterit à Deo impetrari etiam superabundans. Propter hæc dicendum existimo vi cuiuslibet Sacramenti dari auxilium aliquando efficax, aliquando sufficiens, sed abundantius, quam concederetur Sacramento non recepto ad consequendum finem illius Sacramenti, esto oratione idipsum aliquando impetrari possit. Quando autem dandum sit auxilium efficax, vel sufficiens superabundans ex voluntate Dei pendet. Sacramentum enim solum operatur, vt ex vi illius detur auxilium ad finem ipsius consequendum, sive sit efficax, sive sufficiens. Quod verò detur determinatè auxilium efficax non tam ex Sacramento, quam ex voluntate Dei pendet. Adde esto daretur ex vi Sacramenti auxilium efficax, non inde fit gratiam nunquam amitti posse, quia non est necessarium, vt ex vi Sacramenti detur auxilium in omni tempore & occasione, sufficit si pro aliquo tempore, vnicuique occasione concedatur.

PUNCTVM VIII.

Qualiter, & quando prædictus effectus Sacramentorum operentur.

1. Sacramenta operantur suos effectus, cum sunt in esse perse, & 2. Sed qualiter hoc contingat. Proponitur dubitandi ratio.
3. Dupl. operari possunt, vel physice vel moraliter.
4. Plures Doctores firmiter Sacramenta esse causas physicas.
5. Probabilius est moraliter tantum operari.
6. Quod evidentius est comparatione gratiæ sacramentalis.
7. Ob maiorem ministrantis deuotionem, si suscipientes aquiliter sunt dispositi gratia non augetur.
8. Augetur tamen instante suscipientis maiore dignitate.

1. **S**acramenta operari suos effectus in eo instante perfecta, in quo censentur esse, certum esse debet, quia sunt signa practica, & consequenter operantia illius quod significant. Atque ita tradit cum D. Thom. q. 62. art. 1. Didac. Nunez. difficult. 7. vers. 5. sententia. Agid. de Coninc. du. 4. n. 62. Suar. disp. 8. sect. 2. §. vltimus dicendi modus. Henriq. lib. 1. cap. 19. n. 1. & lib. 2. cap. 9. n. 1. Bonac. disp. 1. q. 4. p. 7. per totum.

2. Sed dubium est, qua ratione id fiat, eò quod in pluribus eorum materia, & forma sint entia successiuæ, quæ simul esse non possunt, imò potius debent non esse, vt censentur perfecte constitui. Deinde prius tempore solet apponi materia sacramenti, quàm forma, & è contra, quod valori sacramenti non obstat, si est moralis coniectio: finita enim prolatione formæ Baptismi, v. g. potest puer in aquam immergi, vel è contra prius immergi, quàm forma Baptismi proferatur. Quomodo ergo sacramenta signa practica suorum effectuum esse possunt, quando sunt, siquidem eorum partes non simul existunt? Præterea si loquamur de gratia sacramentali, vt à gratia iustificante, alitque virtutibus habitualibus distinguitur, longo tempore post Sacramentum receptum conceditur, quomodo ergo sacramentum, quod non est illius causa practica, sed operatiua esse potest.

3. Pro decisione quaestionis praemittendum est dupliciter Sacramentum operari suos effectus posse, physice, vel moraliter. Physice operabuntur, si causa fuerit realis, & physica effectuum, ita ut effectus producti ex vi illius actionis quae realiter producuntur dependentiam a sacramentis habeant tanquam a causa a qua accipiunt esse: moraliter vero operabuntur effectus sacramenta, si eorum existentia ex vi diuinae promissionis annexi sint. Deus enim promittens gratiam conferre sacramento posito, ob illius positionem constituit sacramentum signum practicum, seu causam moralem gratiae.

4. Plures grauesque Doctores censent sacramenta non solum causas morales esse suorum effectuum, sed etiam physicas, Henricus lib. 1. de sacram. cap. 16. num. 4. Bellarm. lib. 2. cap. 16. n. 4. Sayrus, lib. 5. c. 7. q. unica, art. 5. 6. & 7. Pelant. 3. pag. 62. art. 1. disp. 1. concl. 3. Suar. disp. 9. sect. 2. vers. dicendum est. Bonac. disp. 9. 4. punct. 6. num. 3. Mouentur, quia hic modus operandi possibilis est. Ergo credendum est sacramentis concessum fuisse, siquidem eorum dignitate extollit, & verbis Scripturae, Conciliorum, & Patrum confirmior est. Scriptura enim, Concilia, & Patres asserunt homines sacramentis mundari, & sanctificari, illiusque sanctitatis, & munditiae causas esse, veramque sanctitatem continere, quae de morali tantum causa non videntur apte affirmari. Ergo dicendum est sacramenta physicas causas esse. Præterea si sacramenta solum moraliter suos effectus caularent, eò quòd illis positus concedit Deus gratiam promissam, solum essent signa excitantia Deum obligationis quam habet, sicuti Chirographus excitat debitorem pro pecunia promissa soluenda. At hoc falsum est, quia aliis sacramenta non essent causa gratiae, & signa practica illius, sicuti Chirographum non est causa pecuniae, neque pecuniam operatur, est illo exhibitio, & manifestatio solutio a debitore cuius est Chirographum fiat. Deinde sacramenta veteris legis praecipue circumcisio gratiam moraliter caulabat, quia circumcisio posita paruulis, & adultis remittebatur peccatum, & gratia concedebatur ex diuina promissione, sed sacramenta nouae legis altiori modo gratiam continent, & producant, quam Sacramenta vetera. Ergo non solum moraliter, sed physice caulare gratiam debent.

5. Cæterum probabilis censio sacramenta nouae legis solum moraliter suos effectus caulare. Sic colligitur ex D. Thom. q. 64. art. 1. & tradit Valq. disp. 132. cap. 3. 4. & 5. Egid. de Coninch. q. 62. artic. 4. dub. vni. 123. Becan. de Incarnat. cap. 10. n. 14. & alij plures apud ipsos. Mouet primò, quia illa potentia obediencialis appellata, quae à Doctores contrariae sententiae tribuitur cuiuslibet creaturae etiam naturali, ut possit à Deo eleuari ad quemlibet effectum supernaturalem producendum satis percipi non potest, siquidem ea potentia non potest esse ab entitate ipsius creaturae naturalis distincta, sed eadem prorsus cum ipsa, aliis non ipsa eleuaretur. At quælibet entitas naturalis non est illi per se causa cuiuslibet effectus supernaturalis, neque ad ipsum producendum inclinationem habet, aliis quilibet effectus supernaturalis respiceret quamlibet rem naturalem ut propriam sui causam, à qua dependere posset. Sicuti visio beatifica respicit Deum, & creatum intellectum, ipsaque entitas naturalis peteret per se concursum, & eleuationem ad supernaturalem effectum producendum, sicuti petit intellectus creatus eleuari ad visionem beatificam. Ergo nequit Deus facere, ut quælibet entitas naturalis quemlibet supernaturalem effectum per se producat, quia nequit rerum essentias mutare. Ergo sacramenta, quae res naturales sunt, nequeunt ad producendam gratiam, reliquosque supernaturales effectus physice concurrere. Secundo mouet, nam esto supradicta potentia obediencialis physica concedenda esset cuiuslibet rei creatae, comparatione cuiuslibet effectus, nequaquam in sacramentis locum habere potest, ob rationem dubitandi in principio factam, nempe sacramenta excepto Eucharistiae esse entia successiua, cuius essentielles partes existerent simul non possunt, ac proinde nec physice caulare. Quod si dicas caulare suos effectus per illud punctum indiuisibile terminatum, quo omnia entia successiua terminantur, Obstat, quia illud indiuisibile non est sacramentum, sed sacramenti terminus, ac proinde solus terminus sacramenti proprie erit causa physica, non ipsum sacramentum. Tertio mouet, si possibile est rem, materialem eleuari ad gratiam physice producendam, negari non potest esse maximum miraculum, & diuinae omnipotentiae opus. At hoc non est concedendum absque firmo fundamento, quod tamen nullum est in Scriptura, Conciliis, & Patribus, Ergo. Deinde necessarium non est sacramentorum dignitati, hominumque utilitati. Sed absque his causis miracula asserenda non sunt. Ergo non est tribuenda sacramentis physica causalitas. Quod autem hominum utilitati necessarium non sit, quod sacramenta physica concurrant ad gratiam caulandam, euident est, nam utilitas hominum sita non est in modo, quo gratia eis communicatur, sed in ipsius gratiae communicatione, parum enim interest hominibus siue gratia

physice, siue moraliter communicetur, dummodò verè communicetur. Dignitati verò sacramentorum necessaria non est physica causalitas, cum saepe causalitas moralis nobilior sit quam physica, ut colligitur ex illo loco D. August. in Ps. 63. n. 2. affirmantis mortem Christi Domini potius tribuendam esse Iudeis petentibus à Pilato Christum crucifigi quam Pilato, & gentibus illum crucifigentibus: praecipue cum Physica causalitas non sacramento, sed illius parti seu indiuisibili concedenda sit, & moralis causalitas integro sacramento tribui possit, quia ad moralem causalitatem sufficit causalitas physice stetit, quod tamen ad physicam causalitatem sufficiens esse non potest, sed physica, & actualis existentia est. Nullum tamen in Scriptura, Conciliis, & Patribus reperitur fundamentum ad causalitatem physicam sacramentorum adstruendam sic probò. Quia Concilia, Scriptura, & Patres solum dicunt sacramenta esse signa practica gratiae, gratiamque continere, & caulare, quod certè de causalitate morali, & non physica potest intelligi, imò necessariò ita est intelligendum Item quia eodem modo dicuntur sacramenta continere gratiam, ac continere diuinam virtutem ad gratiam producendam: sicuti locuti sunt Ambros. lib. 2. de Sacram. cap. 5. & lib. 4. cap. 4. Bernard. de consid. lib. 5. At diuinam virtutem, qua gratia, caeteraque dona supernaturalia producuntur physice continere non possunt, ut de se constat, sed solum moraliter. Ergo nec gratiam physice, sed solum moraliter continent. Tum etiam quia sacramenta eatenus caulant gratiam, quatenus merita Christi Domini, & redemptionis pretium continent, quia hinc habent virtutem caulandi, sed merita Christi Domini non continent physice, sed moraliter: ergo nec gratiam physice, sed moraliter caulant.

Neque obinde comparanda sunt sacramenta simpliciter chirographo, quo debitor testatur se debitorem esse, quia chirographum non continet debitum, sed illud signat. Non enim debitor ob chirographi manifestationem soluit, sed ob obligationem, quam aliunde habet illud soluendi, cuiusque obligationis chirographum signum est. At sacramenta ex promissione diuina quae illis annexa est, continent gratiam, siquidem ob eorum positionem ex pacto, & promissione Dei gratia confertur. Vnde potius sunt comparanda, (ut bene notauit Egid. de Coninch. q. 62. art. 4. n. 131.) burse plenae pecuniis alicui concessae, ut sibi necessaria comparet, quam nudo chirographo. Nam sacramenta plena sunt meritis Christi, quibus gratiam, caeteraque ad vitam necessaria comparare possumus: illis enim sacramentis positus diuina potentia efficaciter excitatur, & mouetur ad gratiam, supernaturaliaque dona concedenda, in qua concessione adest discrimen maximum nostrorum sacramentorum à sacramentis veteris legis. Nam per sacramenta veteris legis (ut saepe dictum est) non conferebatur gratia, sed significabatur conferenda. Quod si aliquando, ut in circumcisione dabatur, non circumcisio, sed fidei Christi venturæ, quam illo signo suscipiens, vel eius parentes profitebantur, tribuenda erat, ac proinde non ex opere operato, sed ex opere operantis erat gratiae concessio. Secus verò contingit in nostris sacramentis, ob quae utpote merita Christi continentia, gratia confertur, & ex his soluntur fundamenta contraria.

6. Hæc dicta sunt generaliter de omnibus effectibus Sacramentorum, at si loquamur de gratia sacramentali, quatenus à gratia habituali, caeterisque habitualibus virtutibus distinguitur, certissimum est sacramenta solum vim caulandi moralem habere, non physicam. Item quia non sunt, quando gratia sacramentalis, (hoc est auxilium ad obtinendum finem sacramentis) conceditur. Tum quia hoc auxilium physice à solo Deo in intellectu & voluntate creata fit.

7. Posito sacramenta suos effectus non physice, sed moraliter caulare. Dubium est an ita cuiuslibet sacramento suis effectus determinatus respondeat ut ex dispositione maioris suscipientis, aut maiori ministrantis dignitate nullam incrementum habeat. Omnis variis sententis parum probabilibus dicendum est primo ob maiorem ministrantis deuotionem, si suscipientes æqualiter sint dispositi effectum sacramenti non augeri, quia sacramenta solum operantur suos effectus ex meritis Christi, non autem ex meritis ministris; aliis posita in dignitate ministris eorum efficacia impeditur, quod falsissimum est. Ergo maior, vel minor dignitas ministris non inserit vbertiorem sacramenti effectum. Præterea nullus alteri mereri gratiam iustificatentem potest etiam de congruo præter Christum, aliis dormienti augeri gratia posset absque propria dispositione, vel sacramenti susceptione. Ergo ex dignitate ministris augeri gratiam non potest. Sic D. Thom. q. 64. art. 1. ad 2. Coninch. q. 62. art. 1. dub. 3. mem. 49. & seqq. Suar. disp. 7. sect. 5. Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 4. punct. 4. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 2. cap. 6. n. 6. Fateor tamè dignitatem ministris saepe conducere, ut suscipiens sacramentum apertius disponatur ad illius susceptionem, tum excitando deuotionem, tum mouendo Deum, ut dato auxilio efficacius dispositionem promoueat. Sic ex D. Thom. supra colligit Coninch. dub. 3. num. 48.

